

Jiraachu Azaabaa fi Qananii Qabrii

Description

Barruu ÆAakhiratti amanuuÆ• yommuu ilaallu Azaaba fi qananii qabrii ilaalle turre. Azaabni fi qananii qabrii dhugaa akka taÆ™e ragaalee QurÆ™aanaa fi hadiisa irraa dhiyeessinee turre. Azaabni fi qananii qabrii wanta geeybi irraa waan taÆ™eef nafseen /ruuhiin nama duÆ™e qofti akka beektu fi namoonni biroo ijaan arguu akka hin dandeenye kaasne jirra. Namoonni gariin wanta ijaan hin mulÆ™annee (geeybi) kana ijaan arguu yommuu barbaadan, qabrii banuun yaalan. Garuu azaaba fi qananii qabrii jedhame hin argine. ÆQabrii balÆ™attuu fi dhiphattu hin argine, qaamni nama duÆ™ee akkuma duraatti jira. Meeti ree azaabni qabrii?Æ• Kana buÆ™uura godhachuun azaabni fi qananii qabrii hin jiru jechuun ofillee dhamaasanii namallee dhamaasu. HarÆ™a In sha Allah shakkii fi dhamaÆ™iinsa kana saaquf ni yaalla.

Azaabni fi qananii qabrii jiraachuu karaa afuriin mirkaneessun ni dandaÆ™ama:

1-ShariÆ™iÆ™“ kana jechuun QurÆ™aanni fi Hadiisni Nabiyyii (SAW) azaabni fi qananii qabrii akka jiru beeksiisanii jiru. Yeroo darbee Aakhiratti amanuu kutaa 3ffaa keessatti balÆ™innaan ilaalle turre. <http://sammubani.com/> Aakhiratti Amanuu-kutaa 3ffa. Yaadachisaaf hadiisa tokko kaasun ni dandaÆ™ama:

Ibn Abbaas akka gabaasetti, Ergamaan Rabbii (SAW) qabriiwwan lama bira darban. Ergamaan Rabbii (SAW) ni jedhan, ÆIsaan lamaan kunniin azzabamaa jiru, [dhiisuf] wanta guddaaf kan azzabamanii miti. Tokkoffaan jettee jettee olii gadiin deema, lamaffaan, fincaan irraa of hin eegu. Æ• Sahiih Al-Bukhaari 1361 fi Sahiih [Muslim 292](#)

2-Hiss (wanta namni ijaan arguu fi qaamota miirotaatin hubatamuu)Æ™“ Namni rafuu kamiyyuu abjuu ni arga. Tarii abjuu isaa keessatti qananii isa gammachisu keessa taÆ™uu dandaÆ™a. Osoo rafuu nyaata miÆ™aawa nyaata, bakka balÆ™aa fi bareedaa seena. Faallaa kanaa, namni biraa immoo osoo azzabamuu (adabamuu) abjuun ni arga. Tarii osoo bofni isa ariÆ™u, ibiddi isa gubuu, iddoo dhiphaa seenun osoo rakkatu ni arga. Inuma adabbii fi rakkoo kana irraa kan kaÆ™e yeroo hirriba keessaa itti dammaqutu jira. Akkasumas, adabbiin kuni yeroo qaama isaa irratti mulÆ™atutu jira.

Namoonni nama rafu kana siree (algaa) irra jiraachu isaa ni beeku. Garuu osoo inni rafuu adabbii inni adabamaa jiru hin argan. Yeroo hirribaa ruuhin ykn nafseen ni adabamti. Tarii adabbiin kuni gara qaamattis ceâ€™TMuu ni dandaâ€™TMa. Hirribni obboleessa duâ€™TMaati. Kanaafi, Rabbiin subhaanahu wa taâ€™TMaala â€œhirribaâ€• wafaat (duâ€™TMa) jechuun moggaase.

﴿اللَّهُ يَتَوَفَّى الْأَنْفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَالَّتِي لَمْ تَمُتْ فِي مَنَامِهَا فَيُمْسِكُ الَّتِي قَضَىٰ عَلَيْهَا الْمَوْتَ وَيُرْسِلُ الْأُخْرَىٰ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ﴾

â€œRabbiin nafsee yeroo duâ€™TMa ishii ni fudhata; tan duuti hin gahinis hirriba ishii keessatti [ni fudhata]. Ergasii, tan duâ€™TMa itti murteesse ni qaba (ni hanbisa). Tan biraa (tan duâ€™TMa irratti hin murteessine) immoo hanga beellama beekkamaatti gadi dhiisa. Dhugumatti, kana keessa warra xinxallaniif mallatooleetu jira.â€• Suuratu Az-Zumar39:42

Gola Seenaa Irraa

Gaafa tokko dubartiin harkii ishii naafa taaâ€™TMe (laamshaye) gara Aaâ€™TMishaa (radiyallahu anhaa) dhufte. Dubartoonni achi jiran xiyyeefannoo itti kennu jalqaban. Ergasii dubartiin tuni Aaâ€™TMishaan akkana jetteen, â€œHarka kiyya kanaaf malee homaafu si bira hin dhufne. Abbaan kiyyaa nama arjaa ture. Hirriba osoo rafuu abjuun kuusaa bishaanii irra namoota meeshaa dhugaatii harkaa qaban arge. Nama gara isaanii dhufe ni obaasu. Abbaa kiyya argee akkana jedheen, â€œHaati tiyya eessa jirtii?â€• Innis ni jedhe, â€œIlaali!â€• Anis nan ilaale. Yommuu ilaalu, haadha tiyya irra dasee (uffata cittuu takka) malee homaa ishii irra hin jiran. Abbaan kiyya ni jedhe, â€œDasee tanaa fi saâ€™TMa qalan irraa cooma takka malee ishiin gonkuma sadaqattee hin beektu.â€• Haati tiyya â€œWaa axashaa (Ee Dheebu kiyya!)â€• osoo jettuu coomni tuni baqfamuun ittiin reebamti. Ani meeshaa bishaanii fuudhun ishii obaase. Namni tokko dhufee akkana jedhe, â€œEenyutu ishii obaase, harka isaa Rabbiin haa gogsu!â€• Kunoo akkuma argitu kana harki kiyya akkana taâ€™TMe.[1]â€•

Dubartii tana qofaa mitii, warri keenyaa fi namoonni naannoo keenya jiran nama erga duâ€™TMee booda azzabamu abjuun ni argu. Namni kuni yeroo addunyaa irra jiraatu badii adda addaa kan hojjatu fi Rabbiif kan hin ajajammedha.

Wanti asirraa barannu azaabni qabrii dhugaa akka taâ€™TMee fi ruuhin (nafseen) tuni erga qaaman addaan baate akka azzabamtuu ykn qananiâ€™TMoof tudha. Akkasumas, wanta badaa hojjachuu fi Rabbiif ajajamuu diduun azaaba qabriitti akka nama geessu ni baranna. Seenaa armaan olii caalaa dhibbaan dhibbatti dhugaa kan taâ€™TMee abjuu Nabiyyiiti. Abjuun Nabiyyoota wahyii (beeksisa) Rabbiin irraa waan taâ€™TMeef sobni itti hin seenu. Hadiisa Samurah bin Jundub gabaase keessatti Ergamaan Rabbi (SAW) namoota badii adda addaa hojjachuun adabaman abjuun arganii jiru. Hadiisni dheeraa waan taâ€™TMeef hunda isaa asitti hiikun barreefamni waan dheeratuuf, liinki kana irraa dubbisuu dandeessu.

<https://sunnah.com/bukhari/91/61>

3-Aqliin (sammuun)- namni rafuu hirriba keessatti abjuu guyyaa adiin haqa taâ€™TMu ni arga. Tarii Nabiyyii (SAW) abjuun amala isaa irratti arguu dandaâ€™TMa. Namni Nabiyyi amala (sifaah) isaa irratti argee dhugaan isa argee jira. Kana waliinu namni rafu, osoo gola isaatii fi siree irra jiruu wanta argee

irraa baayâ€™tee fagoodha. Yoo kuni haala addunyaa keessatti kan taâ€™tu taâ€™te, haala Aakhirah keessatti taâ€™tuu irraa maaltu isa dhoowwaa?

4- Muxannoo namootaa“ namoonni hundi nama duâ€™te yeroo adabamuu haa arguu baataniyyuu malee yeroo tokko tokko namoonni gariin adabbii qaama isaa irratti ni argu. Seenaa fi naannoo keenyatti namoonni qaamni isaanii jijjiramee fi qabrii isaanii keessatti bofni argame ni jiru. Kuni wanta Rabbii fi Ergamaan Isaa jedhan kan dhugoomsudha.

Kanaafu, azaabni fi qananiin qabrii dhugaadha. Garuu namoonni dhugaa kanatti hin amanne, â€œOsoo nama duâ€™te irraa biyyee haane (saaqne), qabrii balâ€™innaa fi dhiphinnaan jijjiramtu hin arginu.â€• yaada jedhu irratti hundaaâ€™un azaaba qabrii kijibsiisu. Deebiin kanaa maal taâ€™inna ree? Deebin isaa karaa baayâ€™teeni. Garuu isaan keessaa:

1ffaa-Shubahaata (fafakeessaa) akkanaatin wanta shariâ€™aan ittiin dhufe faalleessun hin dandaâ€™amu. Osoo namni fafakkeessaa kanatti xinxallee, soba akka taâ€™te ni beeka.

2ffaa-Haalli barzakha (iddoo turtii namoota duâ€™tanii) dhimma geeybi ijaan hin mulâ€™anneedha. Osoo ijaan mulâ€™ate silaa faaydan geeybitti amanuu ni dhabamaa ture. Namoonni geeybitti amananii fi namoonni kijibsiisan wal qixxaatu turan.

3ffaa-Azaaba fi qananii qabrii, balâ€™innaa fi dhiphinna ishii, nama duâ€™tee malee kan biraa hin hubatu. Kuni akka nama hirriba keessa jiruuti. Namni gola keessatti osoo siree irra rafuu abjuun iddoo balâ€™maa fi gammachiisaa yommuu seenee gammadu ni arga. Ammas, iddoo dhiphaa fi rakkoo yommuu seene rakkatu ni arga. Garuu iddoo inni rafuu hin jijjiramne. Namoonni siree isaa irratti â€œQaamni isaa nagaha kan homaa hin jijjiramne taâ€™tuuâ€• beeku. Bakka balâ€™atu fi dhiphatu hin argan. Kana hunda kan argu nama rafu qofa. Hirribni obboleessa duâ€™taa waan taâ€™teef namni duâ€™tees haaluma kana. Asitti haalli nama duâ€™tee fi nama rafuu karaa hundaan wal fakkaata jechuu miti. Haala nama duâ€™tee hundarra kan beeku Rabbuma.

4ffaa-Hubannaan ilma namaa hanga Rabbiin (subhaanahu wa taâ€™aala) isa dandeesisee irratti kan daangeefameedha. Namni wantoota addunyaa irra jiran guutuu hubachuu hin dandaâ€™tu. Fakkeenyaaf sheyxaanaa fi Jinnii ilmi namaa ijaan arguu hin dandaâ€™tan. Yeroo dachii keessa deemanii fi balleessaa adda addaa raawwatan nuti arguu hin dandeenyu. Namoota Jinniin qabde maal akka taâ€™tan tarii baayâ€™teen keenya ni beekna. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aala ni jedha:

﴿يَبْنِيْ اٰدَمَ لَا يَفْتِنَنَّكُمُ الشَّيْطٰنُ كَمَا اَخْرَجَ اٰبَوَيْكُمْ مِّنَ الْجَنَّةِ
يَنْزِعُ عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوْءَٰتِهِمَا ۚ اِنَّهٗ يَرٰكُمْ هُوَ وَقَبِيْلُهُ مِنْ
حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ ۗ اِنَّا جَعَلْنَا الشَّيَاطِيْنَ اَوْلِيَآءَ لِلَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ ﴿٢٧﴾﴾

â€œYaa ilmaan Aadam! Akka abbaa fi haadha keessan qaama saalaa isaanii isaanitti mulâ€™isuuf uffata isaanii isaan irraa mulquun Jannata keessaa isaan baasetti sheyxaanni akka isin hin qorre (hin mokkorre). Dhugumatti inni fi gosti isaa iddoo isin isaan hin argine irraa isin

argu. Nuti, isaan hin amanneef sheyxaanota jaalalle goonee jirra.• Suuratu Al-Aâ€™araaf 7:27

Guduunfaa

âž Qabrii keessatti qananiin ykn adabbiin kuni ruuhi fi qaama isaa ni dhaqqaba. Ruuhin (nafseen) erga qaaman addaan baate booda tan qananiifamtu ykn azzabamtu taate ni turti. Garuu yeroo garii ruuhin qaaman wal qunnamuun qananiin ykn adabbiin isaan lamaanu dhaqqabu dandaâ€™a. Guyyaa Qiyaamaa guutumaan guututti ruuhin gara qaamaa deebiâ€™uun qabrii keessaa kaafamu. [2]

âž Namni osoo rafuu waan gaarii arguun ni gammada. Ammas, waan badaa keessa taâ€™uun ni rakkata. Iddoo dhiphoo seenun yommuu iyyuu fi rakkatu of arga. Garuu iddoon inni rafuu kan dhiphatuu fi balâ€™atuu miti. Rakkinna yeroo hirribaa inni dhandhamaa jiru namoonni naannoo isaa jiran hin argan.

âž Haaluma kanaan, qananii fi adabbii nama duâ€™ee arguu hin dandaâ€™an.

âž Hirribni obboleessa duâ€™aati.

Kitaabban Wabii:

[Sharîh Usuuli salaasa](#) Fuula 108-109 Ibn Useymiin

[1] [Kitaabu Ruuh](#)-Imaamu ibn al-Qayyim fuula 546-547

[2] [Madda olii](#)fuula 149

Date Created

December 22, 2018

Author

admin